

RASEBORG
RAASEPORI

PIHOJEMME AARRE

Tätä et ehkä tiennyt Raaseporin pihapuista

JOHDANTO

Aina ei ehkä tule ajatelleeksi, kuinka suuri rooli ikkunan toisella puolella kasvavalla puulla todellisuudessa on. Pihapuamme ovat aliarvostettu aarre, älykäs systeemi, joka suojelee meitä auringolta ja tuulelta, ehkäisee tulvia ja tuottaa meille happea. Puut luovat paitsi miellyttävän ympäristön meille ihmisille myös kodin luonnon kiertokulun kannalta elintärkeille linnuille ja hyönteisille.

Niiden taika ei kuitenkaan piile pelkässä biologiassa. Puut ovat myös osa elämänhistoriaamme. Muistatko puun, jossa kiipeilit lapsena? Tai omenat, jotka nuoruudessasi ”lainasit” naapurin puusta? Muistatko oksat, joita väistit vaunukävelyllä, tai isot pensaat, joiden katveessa kahvitelitte isoäitisi syntymäpäivillä? Ehkäpä juuri kohtaamasi puu on kohdannut myös Kustaa Vaasan!

Tässä julkaisussa haluamme kertoa kaiken sen, mitä ehkä et tiennyt pihapuistamme. Haluamme luoda katsauksen puiden taianomaiseen maailmaan ja herätellä sinua harkitsemaan tarkasti, jos jonain päivänä sinun päätettävissäsi on, kaadetaanko puu vai jätetäänkö se kasvamaan. Annamme myös vinkkejä siitä, miten vanhoja puita hoidetaan ja miten uusia istutetaan. Kääntöpuolelta löytyy myös puutietovisa, jonka toivomme olevan hauska tapa testata sekä omiasi että perheenjäsesi tietoja.

Luonnonvarojen säästämiseksi olemme tietoisesti painattaneet vain muutamia kappaleita tästä julkaisusta. Kun olet tutustunut sisältöön, anna hyvän kiertää ja tarjoa esitettä ystäville ja tuttavillesi. Mukavia lukuhetkiä – toivottavasti lukeminen ei maistu puulta!

Raaseporin kaupunki 2023

SISÄLTÖ

Puut katuikuvassa	3
Puut osana kulttuuriamme ja historiaamme	7
Hoida vanhaa – istuta uutta	8
Puun kaataminen viimeisenä vaihtoehtona	11
Puutietovisa	12

01

PUUT KATU- KUVASSA

Suuri osa kaupunkikuvaan kuuluvista ja kaupungille vehreyttä antavista puista sijaitsee asuintonteilla. Juuri sinun tontillasi kasvava puu ei vaikuta ainoastaan omaan elinympäristösi, vaan myös lähiympäristöön. Puut voivat vaikuttaa siihen, millainen kuva tietyistä asuinalueista muodostuu, ja voivat jopa nostaa kiinteistöjen arvoa. Puulla ei ole vain taloudellinen arvo, vaan myös ekologinen, kulttuurihistoriallinen ja sosiaalinen sellainen. Puut ovat pihojemme aarre, josta emme välttämättä ole olleet edes tietoisia.

Ilmastonmuutoksen ja yhä äärimmäisempien sääolojen myötä elinympäristön resilienssistä on tullut yhä tärkeämpää. Tämä merkitsee sitä, että meidän on raken-

nettava kaupunkiympäristö, joka suojelee meitä tuulelta, sadekuuroilta ja auringonpaisteelta. Puut auttavat meitä suojautumaan säältä.

Keski-Euroopassa ilmastonmuutos ja lämpötilojen nousu ovat tehneet tietyistä puuttomista kaupunkialueista käytännössä käyttökelttomia ihmisille. Puita tarvitaan suojaamaan meitä auringolta ja UV-säteilyltä, mutta myös varjostamaan ja suojelemaan taloja ja kiinteistöjä. Puut torjuvat myös tulvia ja siten kiinteistön mahdollisia vesivahinkoja. Suuri puu voi nimittäin imeä ja haihduttaa satoja litroja vettä päivässä. Puhumattakaan siitä, miten puut vaikuttavat alapuoellamme olevaan maaperään torjumalla eroosiota.

“Puut lisäävät kiinteistöjen arvoa ja suojelevat elinympäristöä.”

Aurinkoenergiaa, mutta ei puiden kustannuksella

Aurinkopaneeleista on tullut yhä suosittumia, ja ne ovat hyvä investointi sekä ilmastotavoitteiden että henkilökohtaisen energiahuollon kannalta. Kuitenkin on tärkeää pohtia, ovatko aurinkopaneelit oikea vaihtoehto, mikäli pihassa kasvaa puita, jotka varjostavat taloa ja suojaavat auringonpaisteelta. Yritä löytää sellainen paikka, että aurinkopaneeleita ei oteta puiden kustannuksella. Parhaimmillaan voit saada hyödyt sekä aurinkoenergiasta että puista.

Ilmastonmuutoksen vaikutus on hyvä pitää mielessä, kun harkitset puiden kaatamista pihallasi tai kiinteistölläsi. Sen sijaan, että rakentaisit esimerkiksi katoksia tai muita sateen tai auringon suoja, voi olla parempi vaihtoehto antaa puiden hoitaa kyseinen tehtävä, koska näin saat kaupan päälle paljon muitakin hyötyjä.

Puun ekosysteemi ylläpitää luonnon monimuotoisuutta

Puut ja pensaat luovat yhdessä elinympäristöjä kasveille ja eläimille. Ne tarjoavat suoraan ravintoa suurelle määrälle kasveja syöville hyönteisille. Monet hyönteislajit ovat sillä tavalla erikoistuneita, että ne syövät vain yhtä puu- tai pensaslajia. Näin ollen voidaan sanoa, että jokaiseen puulajiin liittyy oma erikoistuneiden kasvinsyöjien ekosysteemi. Ravintopyramidin huipulta löytyy suuri osa linnuistamme, jotka ovat riippuvaisia hyönteisrikkaista elinympäristöistä voidakseen ruokkia poikasiaan.

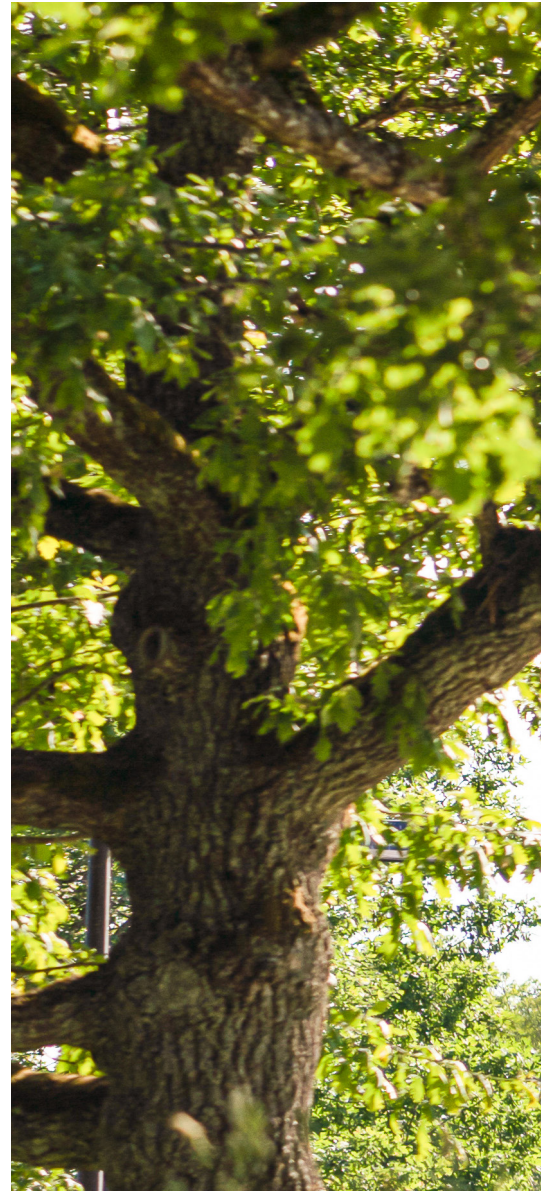
Monet eliöt elävät paitsi elävissä puissa myös kuolleissa puissa ja maahan pudonneiden lehtien keskellä. Osa elää puun latvan kuivissa oksissa ja osa maassa olevassa kuolleessa puussa. Aurinkoisissa paikoissa olevissa järeissä rungoissa elää eri lajeja kuin varjossa olevissa rungoissa. Luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi on siis tärkeää, että säilytämme myös puu- ja pensaslajien monimuotoisuuden, mutta myös paljon niin seisovaa kuin maassa olevaa kuollutta puuta silloin, kun se on mahdollista ilman että tästä koituu vaaraa.

Jotta puiden korkea monimuotoisuus pitkällä aikavälillä toteutuisi, meidän on katsottava satojen vuosien päähän ja aktiivisesti työskenneltävä sen eteen, että riittävän monelle puulle annetaan edellytykset kasvaa niin vanhaksi, että se pystyy kantamaan ekologiset arvot edelleen. Luonnon monimuotoisuus on kansallinen ympäristötavoite, jonka eteen myös Raaseporin kaupunki tekee työtä.

Happea niin ruumiille kuin sielulle

Tutkimukset ovat osoittaneet, että puut ja puistot ovat meille hyväksi, koska ne luovat hyvän olon tunnetta ja vähentävät stressiä. Tiedetään myös, että puistot jopa auttavat meitä toipumaan nopeammin sairauden jälkeen. Puut voivat myös parantaa tietyn paikan mikroilmastoa ja tehdä siitä miellyttävämmän esimerkiksi hillitsemällä tuulta ja vähentämällä melua.

Hyväkuntoisella puulla on uskomaton kyky sitoa saasteita ja tuottaa happea. Euroopan suurkaupungeissa istutetaan usein lehmuksia, koska ne ovat kestäviä ja suodattavat hyvin saasteita. Esimerkiksi 25 metriä korkea metsälehmus tuottaa noin 1,7 kg happea tunnissa ja kuluttaa samalla noin 2,35 kg hiilidioksidia. Jos kyseinen puu kaadetaan, vastaavan happimäärän tuottamiseen tarvitaan 2 700 uutta nuorta puuta. Toisin sanoen puiden läheisyys lisää sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia. Tiesitkö, että Karjaata kutsutaan lehmuskujanteiden ansiosta lehmusten kaupunginosaksi?

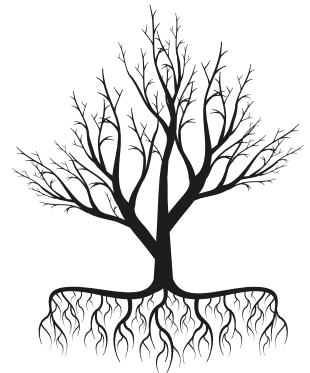

Tiesitkö, että puut:

- vähentävät jäähdytuskustannuksiasi kesällä
- imevät vettä, mikä ehkäisee tulvia
- luovat viihtyisyyttä ja hyvinvointia
- suojaavat sinua auringolta ja tuulelta
- vaimentavat melua
- parantavat ilmanlaatua
- lisäävät luonnon monimuotoisuutta
- torjuvat eroosiota
- sitovat hiilidioksidia
- lisäävät kiinteistön arvoa

02 PUUT OSANA KULTTUURI-AMME JA HISTORIAAMME

Puut edustavat jatkuvuutta kaupunkitallassa. Ne elävät pitkään ja voivat luoda yhteyden kyseisen paikan historiaan sekä antaa tunteen siitä, että myös me olemme osana tätä. Voidaan myös sanoa, että puut auttavat meitä näkemään ajan kulun; näemme lehtien putoavan syksyllä ja niiden puhkeavan taas keväällä. Puiden estetiikka ja tunteellinen arvo on inspiroinut lukuisia taideteoksia. Puut ovat toisin sanoen tärkeä osa suomalaista kulttuuria ja sielunmaisemaa.

Puiden historia on osa kaupungin historiaa. Erilaiset puuistutukset ovat monena aikakautena tehneet kaupunkikuvasta kauniimman, sekä taajamissa, että haja-asutusalueilla. Kaupunkiin integroidulla vehreydellä on jo pitkään katsottu olevan virkistäviä ja terveellisiä vaikutuksia, ja puut kertovat täten elävällä tavalla ihmisen läsnäolosta. Puut ilmentävät muun muassa ajan henkeä, perinteitä, luontokäsitystä ja estetiikkaa.

“Puut ilmentävät ajan henkeä, perinteitä, luontokäsitystä ja estetiikkaa.”

Monet säilyneet vanhat puut ovat tärkeä osa kaupunkikuvaa. Erityisen tärkeitä ovat kulttuurihistoriallisissa ympäristöissä, kuten esim. Fiskarsin ruukissa, Mustiolla ja Tammisaaren vanhassa kaupungissa, kasvavat vanhat jalolehtipuut. Kyseisten

ympäristöjen historiallisen ymmärtämisen ja kokemuksen kannalta on tärkeää, että puut säilytetään ja että niitä kehitetään niille alun perin tarkoitettun luonteen mukaisesti. Kyseessä voi olla esimerkiksi tietyn muotoiset ja tietyn kokoiset puut, tietty puulaji tai puiden leikkaamista tai sijoittamista tietyllä tavalla. Kun näissä ympäristöissä tapahtuu muutoksia tai niihin istutetaan uusi puu, on erityisen tärkeää huomioida alueen historia ja perinteet.

Tammisaaren kaupunkikuva sisältää monia vanhoja arvokkaita puita. Torin lähellä sijaitsevan nykyisen Yle Västnylandin sisäpihalla kasvavaa isoa tammea kutsutaan Kungsekeniksi, eli Kuninkaan tammeksi. Se kasvoi Juhana Herttuan kartanon pihassa, ja koska kartano purettiin 1700-luvulla, puu on istutettu jo kauan ennen sitä. 1870-luvulla kaupunki lunasti maita ja perusti nykyisen Skeppsträdgårdenin. Vuonna 1875 perustettiin myös Tammisaaren ensimmäinen kaupunkipuutarhan virka, joka tänä päivänä vastaa Raaseporin kaupungin johtavan puistopäällikön tehtävää.

Ylhäällä Kuninkaan tammi Kustaa Wasan kadulla noin 50-60-luvulla. Ylhäällä vasemmalla Karjaan vesitorni. Alhaalla vasemmalla raaseporilaisen asukkaan tautointi. Alhaalla keskellä Skeppsträdgården. Vuosi tuntematon.

Erityisesti suojeltavat puut:

- erittäin järeät puut (halkaisijaltaan yli 1 m järeät puut, kun mitataan rinnankorkeuden alapuolella olevasta kapeimmasta kohdasta)
- jalolehtipuut sekä erittäin vanhat yli 200-vuotiaat tammets, jalavat, kuuset ja männyt ja muut yli 140-vuotiaat puut
- ontot puut (rinnankorkeudessa halkaisijaltaan yli 40 cm järeät puut, joiden päärunko on pitkälti onteloitunut). Määritelmä kattaa sekä elävät että kuolleet puut.

Lähde: Naturvårdsverket (Ruotsin valtion viranomaisen)

03

HOIDA VANHAA & ISTUTA UUTTA

Puut ovat tilanluojia. Ne selkeyttävät reittejä, antavat eri ympäristöille luonteen ja tekevät koko kaupunkiympäristöstä houkuttelevamman sekä ihmisille että eläimille. Tänä päivänä saamme nauttia vanhoista näyttävistä puista, jotka meitä edeltävät sukupolvet ovat istuttaneet. Samalla tavoin voimme jatkaa uusien puuympäristöjen kehittämistä tulevia sukupolvia varten. Valitsemalla oikeanlaiset puut ja varmistamalla niille riittävä kasvutila voimme edistää kestävästä ympäristöstä pitkällä aikavälillä.

Suojaa muutostilanteessa

Puut ovat herkkiä elinympäristön muutoksille. Puut tarvitsevat riittävästi tilaa sekä maan ylä- että alapuolella, jotta ne voivat kehittyä normaalisti. Esimerkiksi valo-olosuhteiden muutokset voivat vaikuttaa merkittävästi puiden hyvinvointiin. Puu voi kuolla, jos sen juuret peitetään maa-aineksella. Kun suunnittelet puiden kasvupaikkojen muuttamista, on tärkeää huolehtia siitä, että puiden elinympäristö

säilyy hyvänä sekä rakentamisen aikana että sen jälkeen. Voit hyötyä paljon talon mukauttamisesta paitsi paikkaan myös puihin. Hyvällä suunnittelulla voit säilyttää puut, vaikka rakennat uutta.

“Puu voi kuolla, jos sen juuret peitetään maa-aineksella.”

Kun kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa ympäristöissä tapahtuu muutoksia tai niihin istutetaan uusi puu, on erityisen tärkeää huomioida alueen historia ja perinteet. Voit esimerkiksi tutkia vanhoja valokuvia, selailla kirjoja kirjastossa tai tarvittaessa ottaa yhteyttä Raaseporin museoon.

Puiden hoito

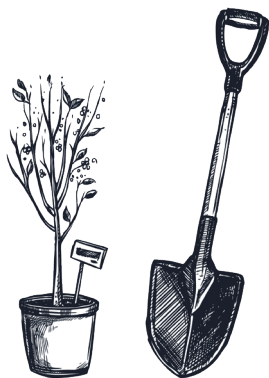
Lähde aina siitä, että arvokkaat puut säilytetään tai hoidetaan. Eri-ikäiset puut luovat hyvän edellytyksen terveille puille sekä hienolle kaupunki- ja pihaympäristölle.

Katualueen yhteydessä kasvavat puut ja muu kasvillisuus on hoidettava siten, ettei puu häiritse liikennettä tai jalankulkijoita. Sinun on hyvä tarkastella puitasi ja muuta kasvillisuutta säännöllisesti, jotta ei synny vaarallisia näköesteitä. Usein oksien leikkaaminen riittää. Tiesitkö, että voit leikata kaikenlaisia puita heinäkuun ja syyskuun välisenä aikana?

Naapurustossa kasvavat puut

Naapuruston puut ovat osa elinympäristöäsi ja luovat juuri sitä vehreyttä, josta usein unelmoimme. Jos kuitenkin kärsit oksista, jotka tunkeutuvat tontillesi naapurin puusta, keskustele asiasta ensin naapurin kanssa. Sinulla on oikeus poistaa oksat sen jälkeen, kun olet maininnut asiasta ja odottanut kohtuullisen ajan.

Jos olet epävarma puun kunnosta tai jos epäilet puun olevan sairas, kysy neuvoa puunhoitajalta eli arboristilta. Arboristi osaa myös neuvoa sinua oksien leikkaamisessa ja puun hoidossa. Arboristin voi löytää suomenpuunhoidonyhdistys.fi -sivustolta.

Hyvä muistaa istuttaessa:

- Mieti, kuinka suureksi puu kasvaa, kun valitset lajikkeen ja paikan.
- Jätä riittävät välit rakennuksiin, kiinteistörajoihin ja muihin puihin.
- Valitse puulaji ympäristön mukaan.
- Käytä mielellään kotimaisia taimia, jotka kestävät meidän ilmastossamme.
- Jos ostat ruukkuihin istutettuja taimia, voit istuttaa puita koko kasvukauden ajan (huhti–lokakuu).

A photograph of a house at sunset. The house has light-colored horizontal siding and a white gutter. A window with a white frame is visible on the left. A black lamp post with a glowing yellow light stands in the middle ground. A large, dark tree with hanging branches is on the right. In the background, there is a body of water and a distant shoreline under a colorful sunset sky. The text is overlaid at the bottom of the image.

**Kiitos, kun autat säilyttämään
puut, joita tarvitsemme.**

04 PUUN KAATAMINEN VIIMEISENÄ VAIHTOEHTONA

Kun harkitset puun kaatamista, kannattaa harkita vielä kerran, voidaanko puuta kaatamisen sijaan esimerkiksi leikata tai sitoa. Asiantuntevalla hoitoleikkauksella puun kaatamista voi usein lykätä kymmenillä vuosilla. Suurin osa puista on siis säilytettävissä.

Harkitse ennen kuin kaadat

Älä kaada terveitä puita ilman perusteltua syytä. Puun kaataminen kestää muutaman minuutin, mutta puun kasvaminen isoksi saattaa kestää 100 vuotta. Puita voidaan myös siirtää. Oletko selvittänyt tätä mahdollisuutta? Puita ei pidä kaataa pelkästään varjon, yksittäisten putoavien oksien, putoavien lehtien, siitepölyn, käpyjen tai vastaavien vuoksi. Puita ei myöskään tule kaataa lintujen pesimäaikana. Usein luullaan, että puu on huonommassa kunnossa kuin se todellisuudessa on. Kysy mielellään neuvoa asiantuntijalta, joka voi antaa vihjeitä siitä, mitä juuri sinun puullesi kannattaa tehdä.

Ryhdy toimiin jos puusta aiheutuu vaaraa

Joissakin tapauksissa puun kaataminen on kuitenkin välttämätöntä. Puu, joka aiheut-

taa välitöntä vaaraa esimerkiksi katkettuun myrskyssä tai joka muusta syystä on vaarassa kaatua ihmisten tai talojen päälle, on välittömästi korjattava pois.

“Asiantuntevalla hoitoleikkauksella puun kaatamista voi usein lykätä kymmenillä vuosilla.”

Puu joudutaan joskus kaatamaan myös, jos se lävistää viemäriputken tai muulla tavoin tuhoaa pihalla tai asuinalueella olevaa tärkeää infraa. Huomaa, että viemäriputkia on mahdollista suojata puiden juurilta kuitukankaalla.

Istuta uusi puu ennen kaatamista

Hyvä nyrkisääntö on, että uusi puu istutetaan joka kerta, kun vanha kaadetaan.

Mikäli mahdollista, puunkaato on hyvä suunnitella aina monta vuotta etukäteen. Näin voit istuttaa uuden puun ja antaa sen kasvaa noin 5–10 vuotta ennen kuin kaadat vanhan puun. Tällä tavoin minimoida riskin,

että menetät kaikki puun tarjoamat hyödyt.

Myös kaadetut puut ovat hyödyksi esimerkiksi hyönteisille ja sienille. Ota siksi mielellään karkeat puunrungot talteen ja aseta ne mahdollisimman lähelle puun kasvupaikkaa. Näin toimit luonnon monimuotoisuuden hyväksi.

Puunkaadolle tarvitaan usein lupa

Mikäli haluat kaataa kaavoitetulla alueella olevan puun, sinun on haettava lupaa kaupungilta. Puunkaatoa koskevat ohjeemme löytyvät kotisivuiltamme raasepori.fi.

LÄHTEET

Sitran megatrendit 2023, Sitra
Naturvårdsverket, Ruotsin valtio
Pihapuuopas, Turun kaupunki
Stadens träd – Policy för park- och gatuträd i Göteborg, Göteborgin kaupunki
Parkprojekt 2011-2012, Raaseporin kaupunki

TEKSTI & ASiantuntijat ympäristöpäällikkö Maria M. Eriksson, vastaava puistopäällikkö Maria Eriksson, kaupunginarkkitehti Johanna Backas

TEKSTINKÄSITTELY Julia Ingo

KUVAT Emilia Nyberg, Kjell Svenskberg, Johan Ljungqvist, Stina Kreuzman, Nina Ahtola, Ilona Oranen, Julia Ingo

ARKISTOKUVAT Eva Häyrén, Harry Holmström (Länsi-Uudenmaan museo)

KUVITUKSET Freepik.com

MUOTOILU Julia Ingo

PAINO WAASA GRAPHICS Oy

JULKAISIJA Raaseporin kaupunki 2023

Painotuote
4041 0822

~~~~~

Puutietovisa

1. Montako kiloa happea 25 metriä korkea metsälehmus tuottaa tunnissa?
2. Mainitse kolme jalolehtipuuta.
3. Mikä puulaji on ominainen Karjaan kaupunkiympäristössä?
4. Onko sinulla oikeus leikata naapurisi puusta tontillesi ulottuvan oksan?
5. Elääkö kuolleessa puussa eliöitä?
6. Minä vuonna Tammisaaren perustettiin ensimmäinen kaupunkipuutarhurin virka?
7. Minä kuukausina voit huoletta leikata puita?

Vastaukset löydät julkaisusta.